

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ

Υπό "Αννας Πετροχείλου

Κατά τὸν μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1967, πραγματοποιήθηκαν, ἀπὸ τὴν γράφουσα, σπηλαιολογικὲς ἐρευνες στὴν περιοχὴ Ἀγ. Κηρύκου πρωτεύουσας τῆς νήσου Ἰκαρίας κατόπιν παρακλήσεως ἐκ μέρους τῆς Πανικαριακῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία ἀνέλαβε καὶ τὶς δαπάνες μετακινήσεως καὶ φιλοξενίας. Στὶς ἐρευνες ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Γαλλὶς σπηλαιολόγος Κλεμάνς Μισέλ, μέλος τῆς Σπηλαιολογικῆς Ἐταιρίας Μασσαλίας. Ἀκολούθησαν τὸ ζεῦγος Κ. Παμφίλη, μέλοι τοῦ Συμβουλίου Πανικαριακῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν, τὸ ζεῦγος Π. Κράτσα (δημοδιδάσκαλοι) καὶ πολλοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Χρυσόστομος.

Προσπέλασις

Ἡ νήσος Ἰκαρία συνδέεται μὲ τὸν Πειραιᾶ μὲ τακτικὴ καθημερινὴ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία (Πέμπτη 2, Σάββατον 3) κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας. Διάρκεια ταξιδίου μέχρι Ἀγ. Κήρυκο 15 ὥρες.

Κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ συγκοινωνία περιορίζεται σὲ 6 πλοία τὴν ἑβδομάδα (ἐκτὸς Κυριακῆς), ἂν τὸ ἐπιτρέψουν οἱ καιρικὲς συνθήκες, διότι ὁ Ἀγ. Κήρυκος στερεῖται λιμένας καὶ ἀποβάθρας. Ἡ ἔλλειψη αὐτῆ πολὺ σύντομα θὰ καλυφθῆ, ἂν ὑπολογίσωμε τὸ γοργὸ ρυθμὸ μὲ τὸν ὁποῖο προχωρεῖ ἡ ἐκτέλεση τοῦ λιμενοδραχίου.

Σήμερα ἡ ἀποβίβαση καὶ ἐπιβίβαση τῶν ἐπιβατῶν γίνεται μὲ λέμβους, ποὺ προσεγγίζουν σὲ μικρὴ ἀποβάθρα.

Ρῆγμα «Καζαμίας» ἀρ. 3.488

Εὑρίσκεται στὸ Β.Δ. τμήμα τῆς πόλεως τοῦ Ἀγ. Κηρύκου σὲ ἀπόσταση 100 μ.π. ἀπὸ τὴ διοίκηση Χωροφυλακῆς καὶ σὲ ὕψος ἀπὸ τὴ θάλασσα 50 μ.π.

Εἶναι μικρὸ ρῆγμα βαρθρωδές, καὶ προσχωμένο μὲ πέτρες, γιὰ τὴν ἀσφάλεια ἀνθρώπων καὶ ζώων. Κατὰ πληροφορίες ἠλικιωμένων κατοίκων, ὅταν ἦταν κενὸ τὸ ρῆγμα, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ, (ψυχρὴ), ἔβγαине θερμὴ νέφωση, ποὺ τὴν ἀπέδιδαν στὴν ἄμεση συνοχὴ μὲ τὰ θερμὰ λουτρά «Μουσταφᾶ λίτζια», ποὺ εἰσάγονται κοντὰ στὴ θάλασσα καὶ ἀπέχουν ἀπὸ τὸ στόμιο τοῦ ρήγματος 200 μ.π.

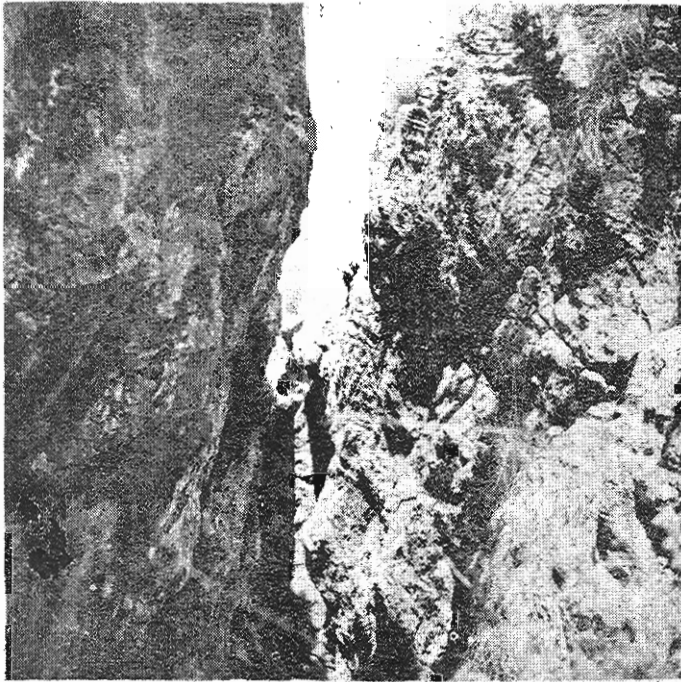
Ἄν αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ θεωρεῖται μεγάλο σφάλμα τὸ κλείσιμό του μὲ πέτρες, γιὰτὶ ἦταν ἓνα ἀκόμη σπάνιο φαινόμενο ὅπως τόσα ἄλλα ποὺ διαθέτει ἡ περιοχὴ τοῦ Δήμου Ἀγ. Κηρύκου. Τὸ σωστὸ θὰ εἶναι νὰ καθαρισθῆ καὶ νὰ τοποθετηθῆ κιγκλίδωμα γιὰ τὴν πρόληψη ἀτυχημάτων.

Σπήλαιο «Ραός» Κουτσοχώρῃ φα ἀρ. 3.489

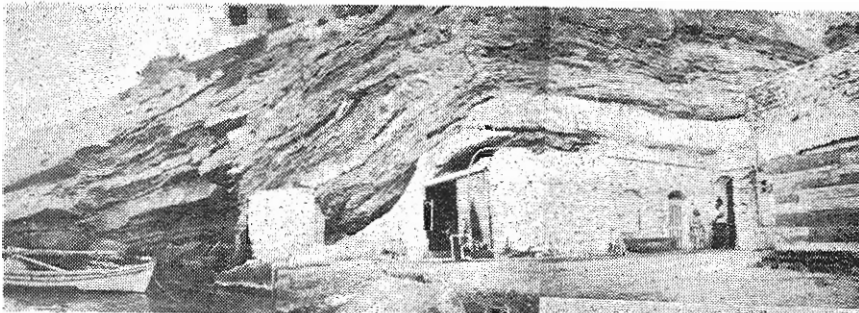
Εὑρίσκεται στὴ τοποθεσία Βουνὶ ἢ Κουτσοχώρῃ φα στὰ Β.Δ. τοῦ Ἀγ. Κηρύκου (πάνω ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο), σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν παραλία 150 μ.π. καὶ σὲ ὕψος 100 μ.π. πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἡ προσπέλασή του γίνηκε μὲ πορεία 00.15' ὥρες, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ ὕστερα σὲ ἀκατοίχητο χῶρο.

Τὸ σπήλαιον. Πρόκειται περὶ κλιμακωτῆς σειρᾶς ρηγμάτων πού προκλήθησαν ἀπὸ καθίζηση τοῦ ἐδάφους — φαινόμενο πολὺ συνηθισμένο στὰ νότια παράλια τοῦ νησιοῦ. Τὸ μεγαλύτερο ρήγμα συνεχίζεται σὲ μεγάλη ἔκταση — περίπου

1. Βάραθρον «Ράος» Κουτσοχώραφα, Ἀγ. Κηρύκου. Ἰκαρίας
Φωτ. Ἄνας Πετροχείλου

2- Σπήλαιον «Θερμὴ Πηγή» ἢ «Σπηλιὰ» Θερωῶν Ἰκαρίας. Φαίνεται καθαρὰ ἡ πτύχωσις τοῦ ἀσβεστολίθου καὶ τοῦ μαρμάρου κατὰ στρώσεις.
Φωτ. Ἄνας Πετροχείλου

500 μ. μῆκος — μὲ ἐνδιάμεσες διακοπές. Τὸ βάθος ποικίλλει ἀπὸ 3—10 μ., τὸ δὲ πλάτος τοῦ ἀπὸ 1—4 μ.

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ σπαγίου φαινομένου σὲ κατοικημένους χώρους, θὰ ἦταν

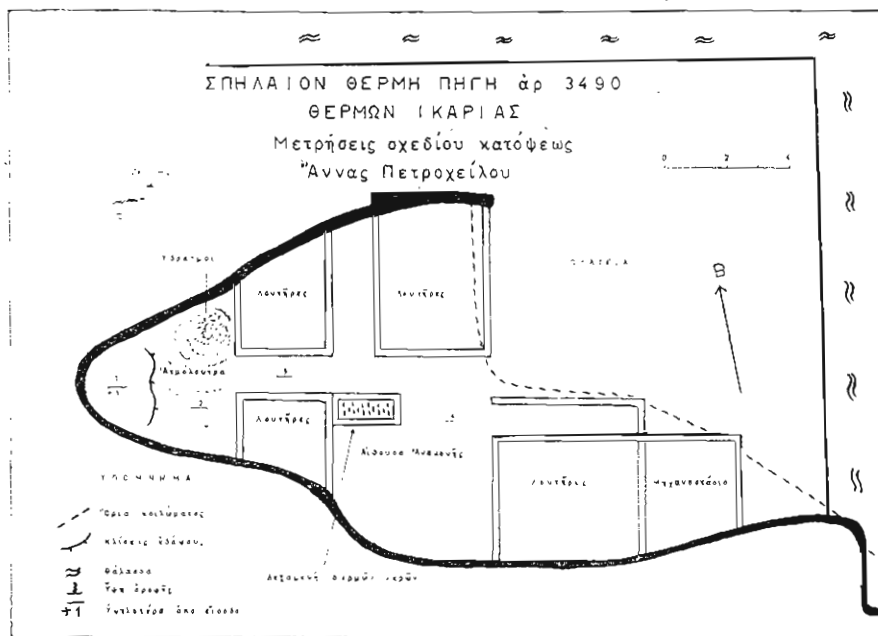
σωστό, και για την ασφάλεια ανθρώπων και ζώων και για να προσφερθῆ ὡς θέαμα στοὺς ἐπισκέπτες τοῦ νησιοῦ (σύνδρομο τουριστικὸ στοιχείο) νὰ καθαρισθοῦν ὀρισμένα τμήματά του — τὰ πιδ ἐντυπωσιακὰ — ἀπὸ τὰ ἀπορρίμματα ποὺ πετοῦν μέσα σ' αὐτά, και νὰ τοποθετηθοῦν κιγκλιδώματα.

Ἐνα καλοχαραγμένο μονοπάτι θὰ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ τὴ προσπέλασή τους και ἕνα περιποιημένο ἀπλὸ κέντρο γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπισκεπτῶν μὲ ἀναφυκτικὰ, σάντουιτς, φωτογραφίες κ.λ.π.

Τὸ σπήλαιον «Θερμὴ πηγὴ» ἢ «Σπηλιά» ἀρ. 3490

Ἐπίσκειται στὴν ἀκτὴ τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς τοῦ μυχοῦ τοῦ ὄρμου Θερωῶν πρὸς Ἀ. τοῦ Ἁγ. Κηρύκου, σὲ ἀπόσταση 00.07' ὤρες μὲ βενζινοπλοιο.

Ἱστορικόν. Τὸ σπήλαιο ὅπως και δλόκληρὴ ἢ περιοχὴ τοῦ Ἁγ. Κηρύκου ἦταν ξακουστὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, γιὰ τὶς θερμὲς ραδιοσιδηροῦχες πηγές, ποὺ ἀναδύζονται σὲ ἀρκετὴ ἔκταση κοντὰ στὶς ἀκτές, και πρὸς τὰ Ἀνατολικὰ, και πρὸς τὰ Δυτικὰ τοῦ Ἁγ. Κηρύκου.

Οἱ ἀρχαίοι Ἕλληνες εἶχαν διαπιστώσει τὴ μεγάλη θεραπευτικὴ ιδιότητα αὐτῶν τῶν θερμοπηγῶν, στὶς ὁποῖες συνέρρευαν πολλοὶ ἀσθενεῖς γιὰ θεραπεία. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἐρεῖπια ποὺ βρίσκονται σὲ διάφορα μέρη τῆς νότιας ἀκτῆς τοῦ νησιοῦ: Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, Ρωμαϊκῆς και Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Ἀκόμη βρίσκονται και νεώτερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας.

Τὸ σπήλαιο ὀφείλει τὸ ὄνομά του στὴ θερμὴ ραδιοσιδηροῦχο πηγὴ, ποὺ ἀναδύζει στὸ τελευταῖο τμήμα τοῦ κοιλωμάτος. Τὰ νερὰ τῆς πηγῆς του ἔχουν θερμοκρασία 54° Κελ. και ραδιενέργεια 10 μ. Μάχ. Ἡ παροχὴ τους κατὰ 24ωρο εἶναι κατὰ τὸν Ὑδρολόγο - Γεωλόγο Μ. Περτέση 600 κυβ. μέτρα, τὸ ὀλιγώτερον.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς θεραπευτικὲς ιδιότητες κατὰ τῶν ρευματισμῶν, ἀρθριτικῶν,

ισχυαλγίας, στειρώσεως γυναικῶν κλπ. ὁ κ. Περτέσης ὕστερα ἀπὸ παρατηρήσεις, διεπίστωσε ὅτι τὰ νερά αὐτῆς τῆς θερμιοπηγῆς, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων τῆς περιοχῆς, ἔχουν εὐεργετικὴ ἐπίδραση σὲ περιπτώσεις νευρικῆς ἐξάντλησης, στὴν ὑπερκόπωση, ἀναιμία, ἀδυναμικὲς καταστάσεις, νευροφυτικὲς διαταραχῆς κλπ.

Σήμερα σ' ἕλη τὴν ἔκταση τῆς παραλίας τοῦ μυχοῦ τοῦ ὄρμου Θερινῶν, ἔχουν ἀνεγερθῆ πολλὰ ξενοδοχεῖα ὕπνου καὶ φαγητοῦ ποῦ διαθέτουν καὶ λουτρῶνες μὲ ραδιοσιδηροῦχα νερά, στοὺς ὁποίους ἐξυπηρετεῖται καθημερινὰ μεγάλος ἀριθμὸς πασχόντων.

Τὸ σπήλαιον: Εἶναι κοίλωμα ποῦ ἔχει διανοιχθῆ μὲ διάβρωση, σὲ ἀσβεστόλιθο μεταμορφωμένο σὲ μάρμαρο. Τὸ πλάτος τῆς εἰσόδου του ἦταν ἀρκετὰ μεγάλο, σήμερα ἐλόκληρο τὸ σπήλαιο ἔχει διαρρυθμισθῆ σὲ ὑδροθεραπευτήριον.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα κύριον θάλαμον μὲ διαστάσεις: μῆκος 13 X 11 — στὴν ἀρχὴ — X ὕψος 4 μ. Στὸ τέλος ἔχει πλάτος 5 X 2 ποῦ καταλήγει ἀνηφορικὰ σὲ + 1 μ. μὲ ὕψος ὄροφης 1 μ.

Ἀριστερὰ τῆς σημερινῆς εἰσόδου του καὶ πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση τοῦ κυρίου θαλάμου, ἐκτείνεται κοίλωμα — συνέχεια τοῦ σπηλαίου — μῆκους 10 μ.π. X 5 X 4 στὴν ἀρχή, ποῦ μειώνεται συνεχῶς μέχρι τὴν ἀκτὴ ὅπου τερματίζει.

Τόσο ὁ κύριος θάλαμος, ὅσο καὶ ἡ ἀντίθετη πρὸς αὐτὸν ἐπέκτασή του, ἔχουν διαρρυθμισθῆ σὲ ὑδρολουτρῶνες, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ σπηλαίου ποῦ ἔχει διαρρυθμισθῆ σὲ ἀτμολουτρῶνα.

Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται ἀπὸ τοὺς θερμοὺς ὑδρατμούς, ποῦ προέρχονται ἀπὸ σχισμὴ τοῦ δαπέδου σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία ρέουν τὰ θερμὰ νερά. Αὐτὰ διοχετεύονται: σὲ μικρὴ δεξαμενὴ, ποῦ βρίσκεται στὴν αἶθουσα ἀναμονῆς, καὶ μετὰ σὲ σωλῆνες ποῦ φθάνουν μέχρι τῆς θάλασσης γιὰ νὰ μειωθῆ ἡ θερμότης τους. Μετὰ πάλι μὲ σωλῆνες τὰ νερά διοχετεύονται στοὺς λουτήρες μὲ κανονικὴ θερμοκρασία.

Ἡ «Πηγὴ Σπηλαίου» ἢ «Σπηλιά» — ὅπως τοπικὰ ὀνομάζουν τὸ θεραπευτήριον — συγκεντρώνει τοὺς θερινοὺς μῆνες μεγάλο ἀριθμὸν πασχόντων μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα.

Σπήλαιο - θάρστρον «Χάλαρη» ἀρ. 3 486

Εὐρίσκεται στὴ δεξιὰ πλευρὰ ἀποτόμου χαράδρας στὴν περιοχὴ Ἀγγελολίδα-δο Ν.Α.Α. τοῦ χωρίου Χρυσόστομος, σὲ ἀπόσταση ἀπ' αὐτὸ 400 μ. καὶ σὲ ὕψος 200 μ. πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ὑπάγεται στὴν Κοινότητα Χρυσόστομος.

Π ρ ο σ π ἔ λ α σ ι ε ς: Ἡ προσπέλασή του γίνεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Χρυσόστομο — ποῦ συνδέεται μὲ ἀμαξητὸ χωματόδρομον μὲ τὸν Ἀγ. Κήρυκο — Π χλμ. καὶ 00.30' ὥρες. Ἀπαιτεῖται πορεία 00.20' ὥρες σὲ πολὺ δύσβατο μονοπάτι μέχρι τῆς βάσης ἀσβεστολιθικοῦ τοίχου ποῦ βρίσκεται στὸ ἀνώτατον τμήμα τῆς χαράδρας.

Ἰ σ τ ο ρ ι κ ὅ ν: Τὸ σπήλαιο ἦταν γνωστὸ ὡς καταφύγιον κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας. Σ' αὐτὸ εἶχαν καταφύγει μερικοὶ κάτοικοι τῆς περιοχῆς — ἴσως διωκόμενοι — οἱ ὁποῖοι κατῳρθῶσαν γὰ φθάνουν στὴν εἰσοδὸν τοῦ βοηθούμενου ἀπὸ τὰ κλαδιὰ δένδρου, ποῦ σήμερα δὲν ὑπάρχει.

Εἴτε ἀπὸ στέρνηση τροφῆς, εἴτε ἀπὸ ἄλλο αἶτιον, ἐπτὰ ἄνθρωποι βρῆκαν τὸ θάνατον σ' αὐτὸ τὸ θάρστρο. Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια οἱ σκελετοὶ των συνελέγησαν, ὕστερα ἀπὸ ὑποδείξεις τοῦ παπᾶ τῆς ἐνορίας, γιατί — ἔπως ἀνέφερε — ἔδλεπε φῶς στὸ σπήλαιο, ποῦ σήμαινε ὅτι οἱ ἐγκαταλειμμένοι σκελετοὶ τῶν συμπατριωτῶν τους πρέπει νὰ ἀναπαυθοῦν σὲ κοιμητήριον.

Τ ὸ σ π ἕ λ α ι ο ν: Ἡ εἰσοδὸς του μὲ διαστάσεις: πλάτος 0,40 X ὕψος 0,50,

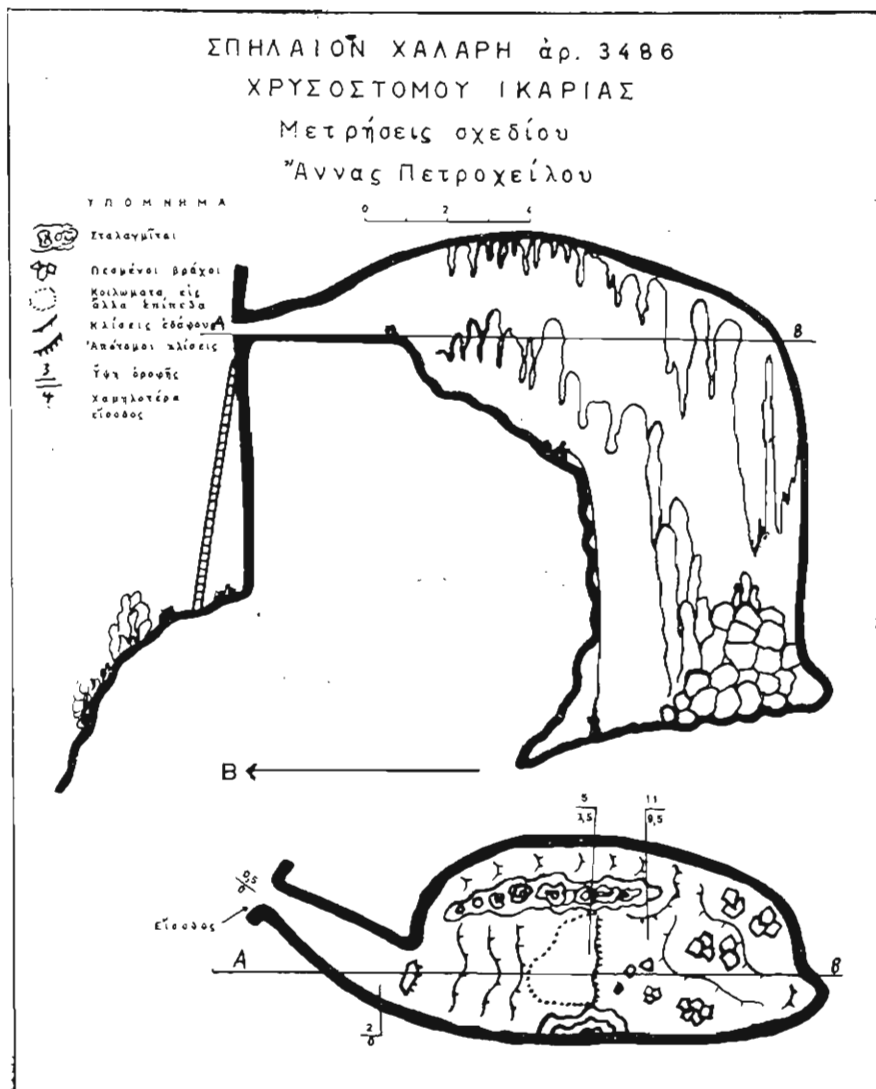
3. Σπήλαιον «Χάλαρη». Ἡ εἴσοδος σὲ ὕψος 6 μ. κατακορύφου βράχου.
Φωτ. Ἄννας Πετροχείλου

4. Σπήλαιον «Χάλαρη». Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐγινε ἡ κατάβασις στὸ
βάραθρο μὲ σχοινί. Ἡ φωτογραφία ἀπὸ τὸ βάραθρο πρὸς τὰ ἄνω.
Φωτ. Ἄννας Πετροχείλου

είναι διανοιγμένη σὲ κατακόρυφο ἀσβεστολιθικὸ τοῖχο, σὲ ὕψος ἀπὸ τὴ βάση του 6 μ. Τὸ φθάσιμό της ἐπιτυγχάνεται μὲ ξυλινὴ σκάλα.

Ἀκολουθεῖ ἐπίπεδος διάδρομος μήκους 4 μ. μὲ πλάτος στὴν ἀρχὴ 0,40 καὶ στὸ

τέλος 1,20 μ. Τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς του στὴν ἀρχὴ εἶναι 0,50 μ. καὶ στὸ τέλος 2 μ. π.

Ἀμέσως μετὰ τὸ διάδρομο διανοίγεται πολὺ κατηφορικὸς θάλαμος μήκους 4 μ. μὲ πλάτος, — ὄλο πρὸς τὰ ἀριστερὰ — 3,5 μ. καὶ ὕψος ὀροφῆς, στὴν ἀρχὴ 3 καὶ στὸ τέλος 5 μ. π. Πρὸς τὴν ἀριστερὴν πλευρὰ τοῦ θαλάμου καὶ σ' ὄλο τὸ μήκος της, ἔχει ἀναπτυχθῆ σειρά ωραιότατων σταλαγμιτῶν. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ θαλάμου ἀρχίζει κατακόρυφο δάραθρο βάθους 6 μ. μὲ διαστάσεις μήκος 5X4 πλάτος.

Τὸ δάπεδό του εἶναι καλυμμένο με δγκλίθους, πὸ πάνω τους εἶναι ἀνεπτυ-
γμένο σταλαγιμίτες. Στὸ σημεῖον αὐτὸ βρέθηκε μικρὸ κομμάτι ἀπὸ κόκκαλο ἀνθρώ-
πινου ποδιοῦ.

Πρὸς τὸ βόρειο τμήμα τοῦ δαπέδου του εἶναι διανοιγμένη ἔσοχὴ λίγο κατηφο-
ρικὴ μήκους 1,5 X 2 X 0,60. Τὸ δάπεδό της καλύπτεται με ἄμμο καὶ μικρὲς πέ-
τρες.

Ἡ κατάβαση στὸ βάραθρο ἔγινε με τὴ βοήθεια σχοινοῦ, ἐνῶ ἡ ἀνάβαση πρα-
γματοποιήθηκε με ἀναρρίχηση ἀπὸ τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ (ἀνεβαίνοντας) πολὺ ἀπότο-
μα τμήμα, μεταξύ σταλαγιμιτῶν καὶ δεξιῦ τοίχου, χωρὶς τεχνικὴ βοήθεια.

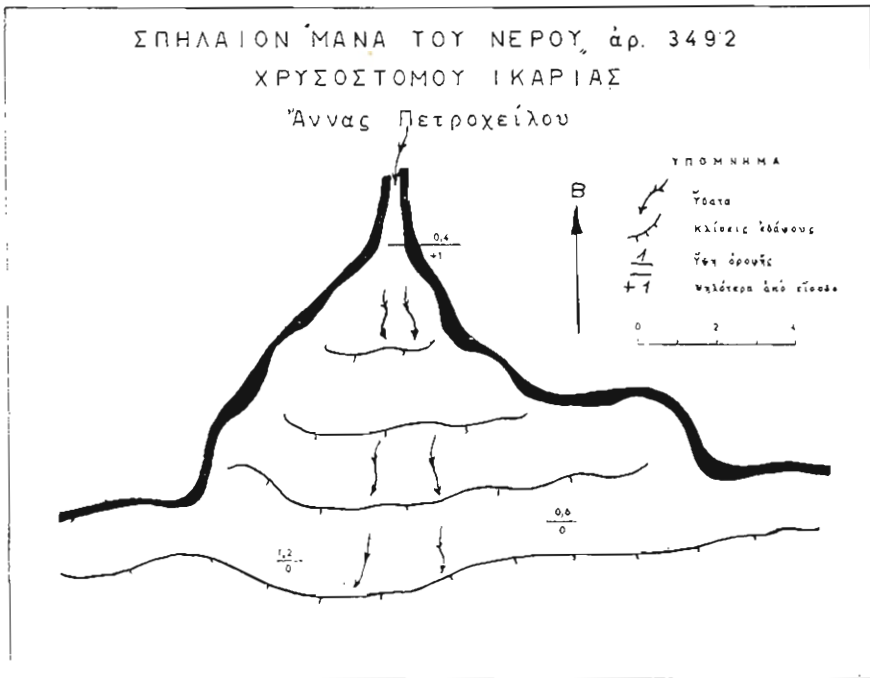
Σ π ῆ λ α ι ο γ έ ν ε σ ι ς: Τὸ σπήλαιον διανοίχθηκε σὲ ἀσβεστόλιθο με διά-
βρωση ἀπὸ τὴν ὄροφί του. Ὅταν τὸ κοίλωμα ἔφθασε στὰ ἴρια τῆς εἰσόδου του, τὰ
νερὰ τὴν διήνοιξαν καὶ ἓνα τμήμα τοὺς διέφυγε ἀπ' αὐτήν. Τὰ περισσότερα ὕμω,ς,
με πίεση διήνοιξαν τὸ βάραθρο καὶ διέφυγαν ἀπὸ τὴν πρὸς τὰ βόρεια κατηφορικὴ
ἔσοχὴ. Μετὰ τὴν κένωσή του διακοσμήθηκε με σταλακτίτες καὶ σταλαγιμίτες πλου-
σιότατα.

Θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α — Ὑ γ ρ α σ ί α. Τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν μῆνα Αὐγού-
στο εἰς τὸ κατώτατο σημεῖο του εἶχε θερμοκρασίαν 16° Κελ. Ὑγρασία 60°.

Τ ο υ ρ ι σ μ ό ς: Παρὰ τὸν πλούσιο καὶ ὠραῖο διάκοσμό του τὸ σπήλαιο -
βάραθρο Χάλαρη δὲν θεωρεῖται τουριστικὸ ἐξ αἰτίας τοῦ πολὺ περιορισμένου μεγέ-
θους του. Εἶναι ὕμω,ς δυνατόν νὰ παρουσιάσῃ τοπικὸν ἐνδιαφέρον, ἂν τοποθετηθῇ
σιδερένια σκάλα, στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο, διευρυθῇ ἡ εἰσόδος καὶ ὁ διάδρομος, καὶ
τοποθετηθῇ ἄλλη σκάλα στὸ βάραθρο με βοηθητικὰ λαξευτὰ σκαλάκια στὸ ἐνδιά-
μεσο μῆμα. Οἱ δαπάνες πρέπει ν' ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ τοὺς κατοίκους με προσω-
πικὴ ἐργασία καὶ εἰσφορά.

Σπήλαιον «Μάνα τοῦ νεροῦ» ἀρ. 4.492

Εὑρίσκεται στὴν περιοχὴ Βαλανιδιῆς — Κοινότητος Χρυσοστόμου — στὰ Δ.

του χωριού, σε απόσταση 600 μ.π., με πορεία 00,10' ώρες και σε ύψος 245 μ. πάνω από τη θάλασσα.

Τ ό σ π ή λ α ι ο ν : Πρόκειται περί κοιλώματος διανοιγμένου σε ασβεστόλιθο, μήκους 6 μ. και πλάτους στην αρχή 10 π.μ. που συνεχώς μειώνεται για να καταλήξει στο τέλος σε πλάτος 0,30 μ. Από το σημείο αυτό πηγάζει άφθονο νερό που υδρεύει και αρδεύει την περιοχή, γι' αυτό ονομάστηκε «Μάνα του νερού».

Το ύψος της όροφής του, στην είσοδο είναι, από μὲν τὰ ἀριστερά 1,20 μ.π., από δὲ τὰ δεξιά 0,60 μ., στο τέλος 0,40 μ. Όλο τὸ κάτω χεῖλος τῆς εισόδου του καλύπτεται με πολυτρίχια. που προσδίδουν στο περιβάλλον, σε συνδυασμό με τὴ πυκνὴ δασικὴ βλάστηση, γραφικώτατη εἰκόνα.

Σπήλαιον «Καραπέτη Κομάρα» ἀρ. 3.493

Εὐρίσκεται στὴ τοποθεσία Ρυάκα, στὰ Ν. Δ. τοῦ χωριού Χρυσόστομος, στὸ κτῆμα Καραπέτη, σε απόσταση ἀπὸ τὸ χωριὸ 1.300 μ.π., και σε ὕψος 85 μ. πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ὑπάγεται στὴν κοινότητα Χρυσόστομου.

Π ρ ο σ π ἔ λ α σ ι ς : Ἡ προσπέλασή του γίνεται με πορεία 1 ὥρας πρῶτα

Εἰκ. 5. Σπήλαιον «Καραπέτη Κομάρα». Ἡ εἰσοδοὶ του.

Φωτ. Ἄννας Πετροχειλίου

ἀπὸ τὸν ἀμαξητὸ δρόμο Χρυσόστομου — Πετροπουλίου και μετὰ ἀπὸ πολὺ δύσβατα μονοπάτια στὴ κοίτη τῆς ἀπότομης χαράδρας Ρυάκας, μέχρι τὸ κτῆμα Καραπέτη, πὺ εἰσκαται πρὸς τὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τῆς.

Τ ό σ π ή λ α ι ο ν : Εἶναι τμήμα κοίτης ὑπογείου ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλύτερο τμήμα ἔχει καταπέσει. Πρόκειται περὶ ὑπόγειας διακλάδωσης τῆς με-

γάλης χαράδρας Ρυάκας, ή οποία φθάνει μέχρι τή θάλασσα. Ἡ εἴσοδος του πλάτους 2,5 X ὕψος 2 μ. εἶναι σχεδόν κρυμμένη ἀπό δασική βλάστηση. Τήν στολίζουσι πολυτρίχια καί ἀναρριχώμενα φυτά.

Ἀκολουθεῖ ἡ κοίτη του πρὸς Β.Β.Α. σέ μήκος 9 μ., πλ. 2,5 καί ὕψος 2 μ. Τὸ βάθος τοῦ νεροῦ — κατὰ τὸν Αὐγούστο — στήν ἀρχή εἶναι 0,40 μ. — γιὰτι ἀνακαίτιζεται τεχνητὰ — καί πρὸς τὸ τέλος 0,15 μ.

Ἡ κοίτη στρέφει ἀπότομα πρὸς Β.Β.Δ. ἐπὶ 24 μ. μήκος μὲ πλάτος 1,6 μ. καί

ὕψος ὀροφῆς στήν ἀρχή 1,2 καί πρὸς τὸ τέλος 0,60 μ. Ὑψομετρική διαφορά. + 1 μ. Ἡ κοίτη εἶναι καλυμμένη μέχρι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μὲ νερὰ βάθους ὀλίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καί μὲ μικρὰ Γκούρ.

Μετὰ 4 μ. ἀπὸ τῆ στροφῆ τῆς κοίτης, στὸν ἀριστερὸ τοῖχο της, διανοίγεται ἄλλη, κοίτη πρὸς Β.Δ.Δ., μήκους 7 X 1,8 X 1 μ. Χωρὶς νερὰ αὐτὴ τὴν ἐποχή. Τὸ χειμῶνα ἀσφαλῶς θὰ διοχετεύονται καί σ' αὐτὴν νερὰ. Καταλήγει στήν τοπογραφική ἐπιφάνεια.

Ἡ κοίτη συνεχίζει ἀνηφορικὰ — χωρὶς νερὰ — πρὸς Β. ἐπὶ 28 μ., μειούμενη συνεχῶς εἰς πλάτος καί ὕψος. Τὸ τελευταῖο σημεῖον της ἔχει ὕψος 0,40 μ. καί ὕψομετρική διαφορά + 4 μ.

Στὰ 16 μ. μήκος τοῦ ξηροῦ τμήματος τῆς κοίτης, στὸ ἀνώτατο σημεῖο τοῦ δεξιῦ τοῖχου της, ὑπάρχει πολὺ χαμηλὴ διάβαση ἀπὸ τὴν ὁποία διαπιστώθηκε ἡ ὑπαρξὴ καί ἄλλης νεώτερης παράλληλης κοίτης μὲ τρεχούμενο νερὸ σὲ μικρὰς πτώσεις. Ὁ ἦχος τῶν πτώσεων τοῦ νεροῦ μᾶς ὠδήγησε πρὸς αὐτήν. Τὸ πλάτος της εἶναι 1,2 μ. περίπου μὲ ὕψος ὀροφῆς 0,50 μ. καί μὲ κατεύθυνση παράλληλη μὲ τὴν πρώτη κοίτη. Τὸ συνολικὸ μήκος τῆς παλαιᾶς κοίτης ἀνέρχεται σὲ 60 μ.π. Ἡ ἐξερεύνησις του ἐγένετο μὲ ἔνδυμα θαλασσινοῦ λουτροῦ.

Σ π η λ α ι ο γ ἔ ν ε σ ι ς: Τὸ σπήλαιον ἔχει διανοιχθῆ σὲ ἀσθεστόλιθο μεταμορφωμένο σὲ μάρμαρο, ἀπὸ διάβρωση καί πίεση. Στὴν ἀρχὴ διανοίχθηκε ἡ πρώτη κοίτη, ἡ ὁποία ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τὰ νερὰ, μετὰ τῆ διάνοιξη τῆς νέας παράλληλης κοίτης.

Σήμερα, τὰ νερὰ διοχετεύουν ἓνα τμήμα τους, στὴ παλαιὰ κοίτη, ἀπὸ σημεῖο τοῦ δαπέδου ποῦ βρίσκεται στὸ μέσον τῆς κοίτης. Τὰ ὑπόλοιπα νερὰ διοχετεύονται πρὸς χαμηλότερα ἐπίπεδα, ποῦ μέρος των τροφοδοτοῦν μικρὴν πηγὴν, ποῦ βρίσκεται ἀρκετὰ χαμηλότερα ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ σπηλαίου, στήν ἴδια κατεύθυνση.

Θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α — Ὑ γ ρ α σ ί α: Κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστο τὸ σπήλαιον εἶχε θερμοκρασίαν 16° Κελ., ὕγρασίαν 93°.

Τ ο υ ρ ι σ μ ὀ ς: Τὸ σπήλαιον «Καραπέτη Καμάρα» δὲν ἐνδείκνυται γιὰ

τουριστική αξιοποίηση. Είναι όμως δυνατή ή βελτίωση παροχής των νερών του, για ύδρευση και άρδευση, με υδρομάστευση και διοχέτευση όλων των νερών του στη παλαιά κοίτη. Αυτό επιτυγχάνεται από το σημείο που διοχετεύονται τα νερά προς αυτήν, με διεύρυνση του σημείου ροής των και τεχνητή αναχαίτηση αυτών προς χαμηλότερα επίπεδα.

Σπήλαιον «Γιάλια» αρ. 3491

Εύρσκεται στο μυχό του ορμίσκου Γιάλια, — κοντά στο βράχο του Νίκαρη — στα Δ. του 'Αγ. Κηρύκου, σε απόσταση με βελζινόπλοιο, 00,35' ώρες και σε ύψος 5 μ.π. πάνω από τη θάλασσα.

Π ρ ο σ π έ λ α σ η : Ἡ προσπέλασή του γίνεται και διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὸν οἰκι-

Εἰκ. 6. Σπήλαιον «Γιάλια» χαρακτηριστικὴ διάκλαση ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν εἴσοδό του.

Φωτ. "Αννας Πετροχείλου

σμο Βαλανιδιές, ποὺ συνδέεται μὲ τὸν "Αγ. Κήρυκο, — μέσῳ Χρυστοστόμου — μὲ ἀμαξητὸ χωματόδρομο. Ἡ συνέχεια γίνεται σὲ πολὺ δύσβατο μονοπάτι ἀπὸ τὴν ἀπότομη χαράδρα Ρυάκα. Διάρκεια πορείας 2 ὥρες.

Δεύτερη διαδρομὴ διὰ ξηρᾶς εἶναι ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἐηλοσύρτη ποὺ συνδέεται κι' αὐτὸ μὲ τὸν "Αγ. Κύρυκο μὲ ἀμαξητὸ χωματόδρομο. Διάρκεια πορείας 2 ὥρες ἐπίσης.

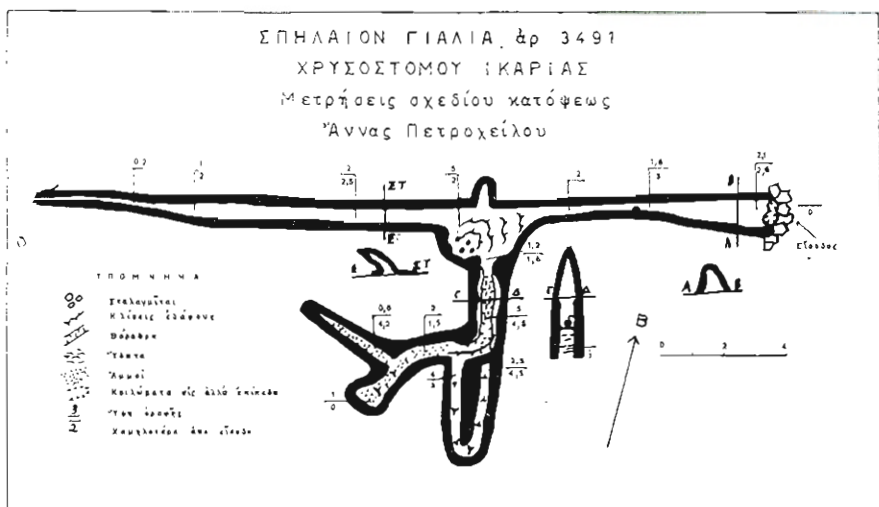
Ἴ σ τ ο ρ ι κ ὅ ν : Τὸ σπήλαιον ἦταν γνωστὸ στοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ὁ φόβος μήπως χαθοῦν στίς δαιδαλώδεις διαβάσεις του, τοὺς ἐμπόδιζε νὰ προχωρήσουν ὡς τὸ τέλος του.

Τὸ σ π ἡ λ α ι ο ν: Εἶναι σύστημα διακλάσεων, πού εἶναι διανοιγμένες σέ ἀσβεστόλιθο μεταμορφωμένο σέ μάρμαρο.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου ἔχει πλάτος 1,5 X 0,60 ὕψος πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ 0,40 μ. πρὸς τὰ δεξιά.

Ἡ «πρώτη διάκλαση» ἀρχίζει ἀπὸ τὴν εἴσοδο μὲ ἀπότομη κατάβαση πάνω σέ κυλιόμενες πέτρες 2,8 μ. Ἡ διάκλαση συνεχίζεται μὲ ἐπίπεδο δάπεδο σέ μήκος 17 X 2 — 0,8 X 2 μ. Ἀκολουθεῖ ἀνηφορικός «Θαλαμίσκος» — ὁ μοναδικὸς στὸ σπήλαιο — διαστάσεων 5 X 4 X 5 μ.

Πρὸς τὰ Ν.Δ.Δ. καὶ πρὸς Ν.Ν.Α. τοῦ θαλαμίσκου διανοίγονται διακλάσεις. Ἡ πρὸς τὰ Ν.Δ.Δ. διάκλαση πρέπει νὰ θεωρηθῆ σὰν συνέχεια τῆς «Πρώτης Διάκλασης». Ἡ διαφορὰ μεταξύ τους εἶναι ὅτι ἡ «Δεύτερη Διάκλαση» εἶναι διανοιγμένη μὲ πολὺ μεγαλύτερη κλίση, ἀπὸ τὰ ἀριστερά, πρὸς τὰ δεξιά, σέ σύγκριση μὲ τὴν πρῶ-

τη. Αὐτὸ ὀφείλεται στὴν στρώση τῶν πετρωμάτων πού εἶναι περισσότερο ἐπικλινῆ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἡ βάδιση σ' αὐτὴν ἐπιτυγχάνεται μὲ ἐπαφή τῆς πλάτης πάνω στὸν ἀριστερὸ τοῖχο μὲ βοήθεια τῆς παλάμης.

Τὸ μήκος τῆς εἶναι 24 X 1 X 2. Πρὸς τὸ τέλος ἡ ὀροφή ἔχει ὕψος 1 μ. Μικρὸ τοῦνελ διανοίγεται πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐπίπεδου δαπέδου τῆς διαστάσεων: μήκος 5 X 0,30 X 0,20 μ.π.

Ἡ πρὸς τὰ Ν.Ν.Α. διάκλαση εἶναι δαιδαλώδης μὲ κατακόρυφη διάνοιξη. Τὸ βάδισμα σ' αὐτὴν γίνεται μὲ τὰ πόδια πρὸς τὰ δύο πλευρὰ τῆς συγχρόνως, γιὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν προηγούμενη διακλάση, τὸ δάπεδόν της βρίσκεται πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς εἰσόδου της, σκεπασμένο μὲ νερὸ, ἀγνώστου βάθους καὶ ποιότητος, ἀπὸ ἔλλειψη μέσων μετρήσεως καὶ δειγματοληψίας. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ εἶναι σέ 2,5 μ. βάθος ἀπὸ τὸ σημεῖο τῆς βάδισης, πού κατὰ πᾶσαν πιθανότητα βρίσκεται στὴν στάθμη τῆς θάλασσας. Τὸ πλάτος τῆς διάκλασης εἶναι 1,2 μ. μειωμένο πρὸς τὰ κάτω μὲ ὕψος ὀροφῆς 4 μ. (ἀπὸ τὸ σημεῖο τῆς βάδισης).

Μετὰ ἀπὸ 6 μ. μήκος ἡ διάκλαση στρέφει ἀπότομα πρὸς τὰ Ν.Δ.Δ. Στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ δάπεδόν της ἀνηφορίζει πολὺ καὶ δὲν ἔχει νερὸ ἀλλὰ ἄμμο. Μετὰ τὴν στροφή, ὕστερα ἀπὸ 1,5 μ. μήκος, στὸν ἀριστερὸ τῆς τοῖχο, διανοίγεται πολὺ κατηφορικός ὄχετός, μὲ κατεύθυνση πρὸς Ν. μήκους 7 X 0,5 X 4, πού στρέφει ἀπότο-

μα πρὸς Α. καὶ ἀμέσως στρέφει πάλι μὲ κατεύθυνση παράλληλη πρὸς τὴν πρώτη. Τὸ τέλος τοῦ ὄχετοῦ θρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ δάπεδο τῆς διάκλασης, πού συνεχίζεται πολὺ ἀνηφορικό, ὥστε μετὰ ἀπὸ 5 μ. μῆκος πού τερματίζει, νὰ γίνεται ἡ βάδιση πάνω σ' αὐτό, πού εἶναι καλυμμένο μὲ ἄμμο. Τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς διάκλασης ἔχει πλάτος 1 μ. καὶ ὕψος ὄροφῆς 2 μ.

Πρὸς τὸ τέλος τῆς διάκλασης — πρὸς Ν. Δ. διανοίγεται ἀνηφορικός ὄχετός μῆκους 4,5 X 1 X 0,80 μὲ δάπεδο καλυμμένο μὲ ἄμμο. Στὴν ἀρχὴ τοῦ δεξιοῦ τοίχου του, διανοίγεται ἄλλη διάκλαση μῆκους 6 X 0,50 X 0,60 μὲ δάπεδο καλυμμένο κι' αὐτὸ μὲ ἄμμο.

Ἀμέσως μετὰ τὴν διάκλαση ἀπότομη ἀνάβαση 1 μ. ὁδηγεῖ στοῦ τέλος τοῦ ὄχετοῦ, πού εἶναι τὸ τελευταῖο καὶ ὕψηλότερο τμήμα τοῦ σπηλαιίου, καλυμμένο μὲ παχὺ στρώμα ἄμμου.

Σ π η λ α ι ο γ έ ν ε σ ι ς : Ἡ διάνοιξη τοῦ σπηλαιίου ἔγινε μὲ διάδρωση ἀπὸ τὶς σχισμές, πού θρίσκονται στὶς ὀροφές τῶν διακλάσεων, ἀπὸ τὴν ὄροφὴ τοῦ «Θαλαμίσκου» καὶ τελευταῖα ἀπὸ τὸν ἀνηφορικό τελευταῖο ὄχετό.

Ἀπὸ αὐτὸν πρέπει νὰ τροφοδοτεῖται μὲ νερὰ καὶ σήμερα τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ διοχέτευση αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν διάκλαση, πού διατηρεῖ νερὰ καὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πολὺ κατηφορικό ὄχετό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τὰ νερὰ πρέπει νὰ καταλήγουν στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας.

Θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α — Ὑ γ ρ α σ ί α : Τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν μῆνα Αὐγουστο εἶχε θερμοκρασία 19° Κελ., Ὑγρασία 70°.

Τ ο υ ρ ι σ μ ό ς . Παρὰ τὸν πρωτότυπο χαρακτήρα τοῦ σπηλαιίου δὲν συγκεντρώνει τὰ βασικὰ στοιχεῖα γιὰ τουριστικὴ ἐκμετάλλευση, ἀπὸ ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς. ὅμως εἶναι ἀξιόλογο ἰδίως γιὰ ἐκπαιδευομένους σπηλαιολόγους.

RÉSUMÉ

Recherches Spéléologiques autour de St Kirykos (Icarie)

Par Anne Petrochilos

Il est rendu compte des recherches et explorations, ayant eu lieu en Août 1967. Les grottes et failles explorées sont: Faille «Cazamias» No 3488, Grotte «Raos» Coutsohorafa Ns 3'89, grotte «Thermi Pigi» or «Spelia» No 3490, grotte-aven Halari No 3486, grotte «Mana tou nerou» No 4492, grotte «Karapeti Kamara» No 3493, grotte «Yalia» Ne 3491. Entre celles-ci la grotte «Thermi Pigi» est employée comme établissement balneaire, contenant une source chaude. Les plus intéressantes sont l'aven «Halari» et la grotte «Yalia».